

UMMÆLI

9. SYMFONIIN HJÁ BEETHOVEN

– Í Elysium – har tey ódeyðiligu dvølja – lurtaðu Beethoven og Herbert von Karajan og Schiller og Bakar Hansen. Teir nutu lötuna. Og frá okkum, sum lurtaðu hetta kvøldið í Norðurlandahúsinum, fáa Bernhardur Wilkinson, Tóra Vestergaard, allir solistarnir, alt sangkórið og symfoniorkestrið rós og tókk við strúkaræymleika, við lúðrablástri og við paukumegi, hugleiðir Heri Mohr um konsertina hjá Føroya Symfoniorkestri í Norðurlandahúsinum leygarkvøldið

Heri Mohr

Í øldir hava okkara forfedrar sungið og kvøðið í gleði og í sorg. Sangur var teirra styrki og bjarging í strævnari og tungari tilveru: Sorrig og glæde de vandre til hobe, lykke, ulykke de gange på rad...

Ætt undan ætt varð teirra sangur væl goymdur. Uttan skrivað orð varð tann føroyska sálin avmyndað og bjargað.

At sálin varð bjargað, hava vit fram um alt skilafólki í Danmark og í Føroyum fyri at takka. Fyri 250 árum síðani gjørdust hesi fólk varðug við, at dýrgripur var at finna í tí føroyska málinum við ongum skriftmáli.

Hesi fólk lögdu árar út at fáa okkum føroyingum eitt skriftmál.

Í 1947 var undirritaði í einari veitslu í Føroyingafelagnum í Keyppmannahavn. Har hendi so tað, at ein maður varð leiddur inn á gólvið, har sligið varð í ring til føroyskan dans. Hesin maðurin, sum varð leiddur inn á gólvið, var blindur. Hann skipaði kvæðið við kenda niðurlagnum: "Leikum fagurt á foldum, eingin treður dansin undir moldum."

Eg sat sum negldur og fór ikki upp á gólvið. Hetta var andakt, sum rakk til Várharra.

Eina aðru ferð var eg í vertskapi, eisini í

Keyppmannahavn, har Regin Dahl við klaverið improviseraði og sang egnar yrkingar og lög.

Eisini tá sat eg negldur. Eina ólavsøkunátt, hálv öld síðani, kvóðu sumbingar í túninum uttan fyri Sjonleikarhúsið. Ein vøkur summarnátt, veðrið av tí fagrasta. Og fitt av fólki.

Eingin fór í ringin at órógva dansin.

Ein opera. Eitt drama. Og so kvøldið 16. februar 2019.

Norðurlandahúsið hevði hetta kvøldið flutt seg upp á hægstu rók.

Høllin á tremur. 9. symfoniin hjá Beethoven!

Høvdu vit við hesum spent bogan í so nógv?

Ludwig van Beethoven varð føddur tann 17. desember 1770 og hann doyði 26. mars 1827.

Beethoven gjørdist so liðandi deyvur.

6. oktober 1802 skrivaði Beethoven eitt hjartanemandi bræv til brøður sínar Karl og Johann. Um tað mundi helt Beethoven til í bygðini Heiligenstadt nær indis Wien. Tessvegna er brævið kent undir heitinum Heiligenstadt-testamentið. Brævið byrjar soleiðis:

"Áh, tit menniskju, sum halda meg vera hatskan, stívrendan og mannaillviljandi, hvønn órætt gera tit mær ikki. Tit kenna ikki tað dulda, sum kann vera orsökkin til tykkara hugsan. Heilt frá barnaárum hevur mitt hjarta og sinn verið tongt at góðsku og vælvild...."

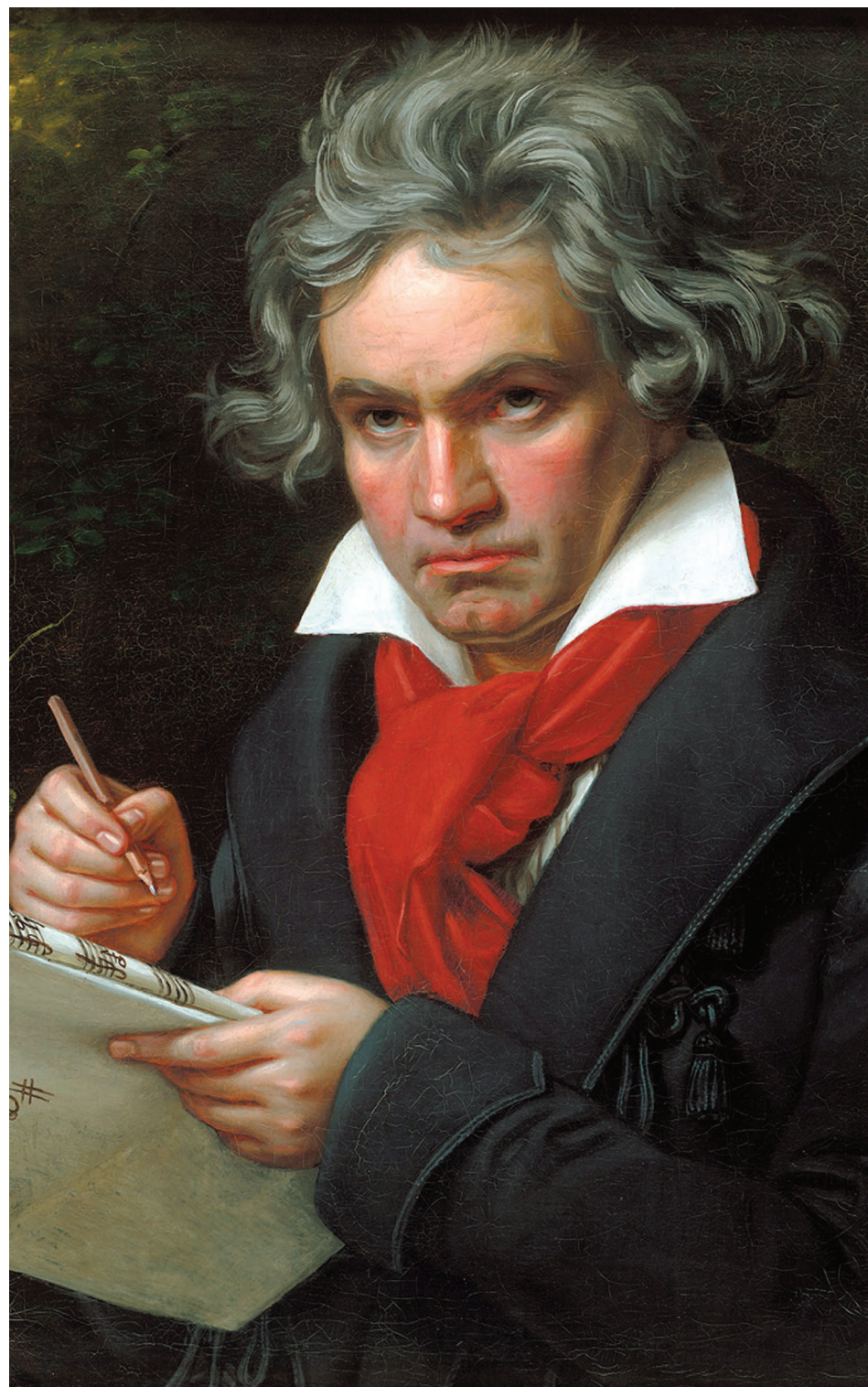
Føddur við eldsál, livandi sinni og opin fyri skemti og veitslulívi noyddist eg longu tíðliga í mínum lívi at liva fyri meg sjálvan og í einsemi.... Áh, hvussu skuldi eg viðganga, at sansurin,

sum hjá mær skuldi verið meira fullkomin enn hjá øðrum, sveik; ein sansur, sum eg eina ferð átti í so ríkiligum máti, so ríkan, sum tað bara er unt teimum fáu. Nei, tað orki eg ikki.... Tolsemi, soleiðis ljóðar tað, má eg nú velja sum mína leiðarastjørnu.... Longu í mínum 28. ári var eg noyddur av vera heimspekingur, tað er ikki lætt – hjá einum listamanni er tað tyngri enn hjá nøkrum øðrum.... Lærið tykkara børn, at einans viljin til tað góða kann skapa eydnu, ikki peningur. Eg tosi av egnum royndum. Tað var viljin til tað góða, sum helt mær uppi, sjálvt í neyðini.... Við gleði gangi eg deyðanum á mæti. Kemur hann, áðrenn eg havi fingið móguleikan at royna listagávarnar til fulnar, so kemur hann, hóast mína hørðu lagnu, kortini ov tíðliga, og eg hevði tá ætlandi ynskt, at hann kom seinni.... Kom tá ið tú vilt, eg gangi tær djarvur á mæti...."

Í 1808 var deyvleikin so framkomin, at Beethoven illa fekk verið við í vanligum práti. Seks ár seinri varð hann noyddur at gevast sum tann guda-borni pianistur, hann var, og hann hoyrði heldur ikki tað, ið fólk róptu til hansara. Í 1818-1820 var hann stökkdeyvur.

Tá ið tann ódoyggiliga 9. symfoniin á fyrsta sinni varð framförd tann 7. mai 1824 í Wien, stóð Beethoven á pallinum undir liðini á dirigentinum. Hann var sum sagt stökkdeyvur, hoyrði einki. Hann varð tá so væl móttikin og heiðraður, at politiið noyddist at leggja uppí fyri at fáa ró í sjónleikarhúsinum.

Um hesa 9. symfoniina skrivaðu bløðini:

Ludwig van Beethoven var føddur í 1770 og doyði í 1827 einans 56 ára gamal. Hóast føddur við so góðum gávum – og við oyra fyri tónleikinum, so var hann stökkdeyvur tey seinastu umleiða 10 árini av lívinum

"Framúr góðu evnini hjá Beethoven vistu seg aftur í hesum stórfingna, umfatandi verki heilt í ungdómsins frumkynstri og meg, sum avdúkaði ein nýggjan heim í teirri heilagu listini."

Á upprunapartiturið og byrjunarsatsin til ta veldugu messuna Missa solemnis skrivaði Beethoven: Von Hertzen – möge es wieder zu Hertzen gehen." Tað tók honum fleiri ár at gera hesa miklu messu fyri soli, kór og orkestur lidna, men tá ið hon varð framförd í 1823, hoyrði hann einki. Stökkdeyvur.

24. mars 1827 varð honum veittur altarsins sakramenti. Tá ið bírátt-

ingin var liðug, segði hann døsin: "Plauditi, amici, comoedia finita est!" (Klappið, vinir, leikurin er liðugur). Hetta vóru hansara seinastu orð.

Jarðarferðin var tann størsta, fólk vistu um, eini 20.000 fólk fylgdu Beethoven til jarðar.

Hann doyði 56 ára gamal – tá vorðin ódeyðiligur.

Beethoven varð útnevndur heiðursborgari í Wien í 1815, tá 45 ára gamal, næstan heilt deyvur.

Aftur til symfoniorkestrið og kórið í Norðurlandahúsinum:

Hetta kvøldið ljómaðu fagnaðartónar og fagn-

aðarsongur: Freude! Seid umschlungen, Millionen! Brüder – überm Sternenzelt muss ein lieber Vater wohnen....

Í Elysium – har tey ódeyðiligu dvølja – lurtaðu Beethoven og Herbert von Karajan og Schiller og Bakar Hansen. Teir nutu lötuna.

Og frá okkum, sum lurtaðu hetta kvøldið í Norðurlandahúsinum, fáa Bernhardur Wilkinson, Tóra Vestergaard, allir solistarnir, alt sangkórið og symfoniorkestrið rós og tókk við strúkaræymleika, við lúðrablástri og við paukumegi.